

Gut Sábész

גוט שבת

21. évfolyam 4. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 17:57 • כ"ו תשרי תשע"ט • 2018. 10. 5. • פרשת בראשית • Szombat kimenetele: 19:00

Szimchát Torá különleges szereplői a gyerekek

Szimchát Torá különleges szereplői a gyerekek: legyen szó a cukorkadobálásról, a zászlólengetős felvonulásról vagy a Tórához felseregülő apróságokról, számtalan emlékezetes pillanatot vár ránk. Idén az Alefkids Smini áceret ünnepére időzített ünnepséggel kedveskedett a gyerekeknek. Tombola, tánc és finomságok várták a gyerek-hadat, akik nagy örömmel köszöntötték az őszi ünnepség-sorozat lezáró eseményt.

A Tóra örömmünepére minden zsinagóga megtelik. Ahogy az őszi ünnepeken már szinte megszokhattuk, a Budavári Zsinagóga is zsúfolásig telt, és az EMIH közösségeinek többi zsinagógáját is elárasztották az ünneplők. *Oberlander Báruch* rabbi érdekes történetet mesélt az összegyűlt közönségnek, melynek főszereplője egy, a Szovjetunió-

ban élő vallásos matematikus volt. Az illető ilyen-olyan úton felkutatta az elhagyott, elpusztult zsidó közösségek fellelhető Talmud köteteit. Ám ezeket a hatalmas – és természetesen tiltott – fóliánsokat nem vihette magával, így mindig csak egy-egy lapot tépett ki, és azt vitte magával, hogy titokban tanulmányozza őket. Mivel nem volt senki más zsidóval kapcsolata, így nem volt kivel megvitatnia a tanulatokat, sok kérdés maradt benne. Egy nap azonban csodával határos dolog történt: megkapta a régóta várt engedélyt, hogy Izraelbe utazhat. Amint leszállt a repülőről, odarohant az első kipát viselő emberhez – történetesen egy biztonsági őrhöz – és elkezdte faggatni, hogy segítsen neki egy bizonyult részt megérteni. Nagyon megdöbönt, amikor a férfi nem tudott neki válaszolni és ő rádöb-

bent, hogy az Izraelben élő vallásos emberek nem feltétlenül mind Talmudtudósok, sőt nem is biztos, hogy tanulmányozzák a Talmudot naponta. Szimchát Torákor befejezzük és egyben újrakezdjük a Tóraolvasást. Ilyenkor egy embert hívunk fel, aki befejezi az előzős ciklust – ő a *chátán Torá*, a Tóra völegénye – és egy másikat, hogy elkezdjük az elejéről a történetet. Őt hívjuk *chátán Brésit*nek, a *Brésit* (Kezdetben...) hetizakasz völegényének. De hát hogy lehet a Tórának, aminek része a *Brésit*, két „völegénye”? Az egyik rabbi erre azt magyarázza, hogy – ahogy a fenti történet két szereplője – a zsidók két „sávon” mozognak. Mindig lesz, aki már végigtanulmányozta a Tórát és mindig lesz, aki épp most kezdi. Mindkét „sáv” egyformán fontos, mindkettőnek külön-külön tudunk örülni.

Megkezdődött a jelentkezés a sítáborra

Hatodik alkalommal szervezük meg az EMIH sítáborát Ausztriában. Napközben számtalan szabadidős elfoglaltság várja a kicsiket és nagyokat egyaránt, a pályán töltött nap után pedig közösségi programokkal zárjuk az estét.

Időpont:

2018. december 23-30.

Helyszín:

Hotel Da Capo

Sankt Georgen ob Murau, 8861, Kreischberg str. 19.

Felnőtteknek: 150 000 Ft

Gyermekeknek: 100 000 Ft

Az ár tartalmazza a szállást és a teljes kóser ellátást, a sífelszerelés és bérlet költségét nem. A helyszínen több magyar oktató is dolgozik, ezért igény esetén magyar nyelvű síoktatáson is részt lehet venni.

További információ és regisztráció:

Szilánk Zsuzsa
+36 30 160 9703

Nyílt Nap a Maimonidész Gimnáziumban

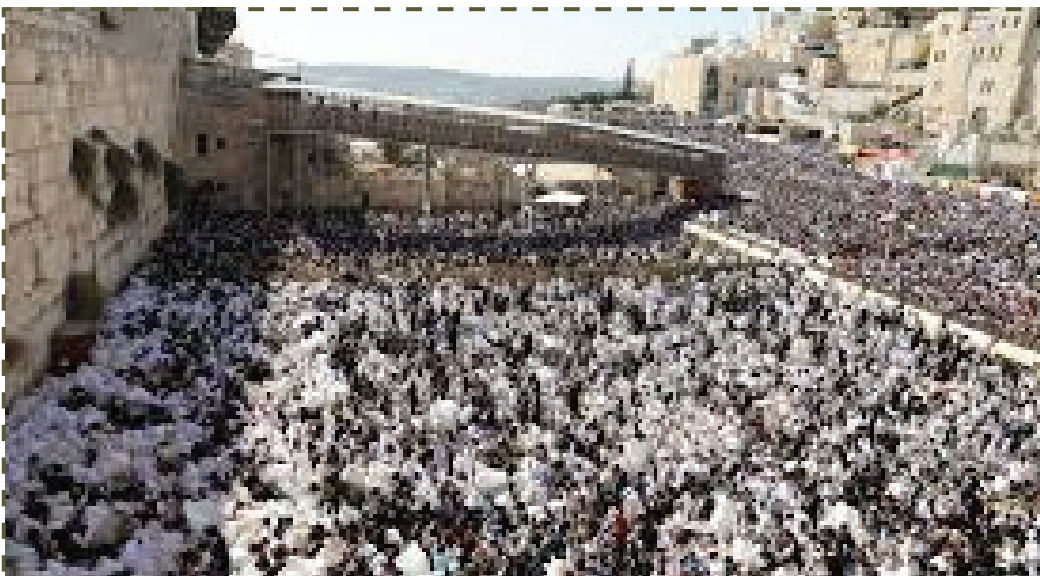
A nagy érdeklődésre való tekintettel az őszi folyamán is várjuk nyílt napjainkra a szülőket és diákokat! Első őszi nyílt napunk dátuma:

2018. október 17., szerda 8:00

A részvétel előzetes regisztrációhoz kötött, jelentkezés:

info@zsidogimnazium.hu

vagy 30/990-3694

Több tízezeren hallgatják a szukkotzi kohéni áldást a Siratófalnál

Hetiszakasz

Isten megteremti a világot

Szakaszunk – *Brésit* (1Mózes 1:1–6:8.) – leírja a világteremtés történetét, az ősi zsidó felfogás szerint. Egyúttal – Rási kommentárja szerint – ez a zsidó nép „telekönyve” *Erec Jisráélra*, a zsidóság isteni örökségére. A szakasz leírja az első

emberpár, Ádám és Éva bűnbeszését, kiűzetését az Éden kertjéből és az emberi civilizáció első lépéseit a mezőgazdaság, állattenyésztés, a szerszámkészítés és zene terén. A szakasz Noé születésével zárul, aki a következő szakasz főhőse lesz.

Zsidó híradó

Megjelent az *Egység* magazin 110. száma

Szeptemberi magazinunkban több érdekes témát is körbejárunk: képriportot láthatnak és olvashatnak a Budavári Zsinagóga újraavatójáról, bemutatjuk az ott új közösség építését megkezdő *Faith Asher* rabbit és a rabbiavatások történetéről is megtudhatnak mindent.

A Sorsok Háza Oktatósi Központ kapcsán olvashatnak egy áttekintő riportot, amelyben *Köves Slomó* rabbi interjúja és a sajtóban megjelent egyéb cikkek felidézésével kaphatnak képet a projekt eddigi fejleményeiről és a további tervekről. *Megyeri András Jonatán* véleménycikke az *Éceszgéber* rovatban is ezt a témát járja körül – egy kicsit más aspektusból.

Judapest anno rovatunk vezetőjének, *Cseh Viktornak*

nemrégiben megjelent Borsod-Abaúj-Zemplén megyei zsidó emlékek nyomában című praktikus útikönyvről olvashatnak recenziót, és természetesen a budapesti zsidóság történelmébe is betekinhetnek ismét, most a Vigadóról és környékéről tudhatunk meg többet.

Az idén ősszel az EMIH által indított egyetem névadójának, Milton Friedmannak izraeli kötődéséről szereztünk be újabb ismereteket halálának tizedik évfordulója alkalmából.

Gasztronómiai rovatunk a sóletről szól, hogyan vált tipikusan zsidó étellé, hogyan készítették a múltban és miként segít a modern technika abban, hogy megfelelően melegen tartható legyen a sóletünk a szombat délelőtti tálalásig.

A világ újjászületése

„Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet.” (1Mózes 1:1.)

A változatosság kedvéért legyünk kicsit filozófikusabbak. A Tóra fenti, első verséből látszólag az következik, hogy volt olyan idő, amikor semmi sem létezett. Az Örökkévaló ebben az állapotban teremtette meg a világot. A *Tánjá* fejtegeti, hogy mivel a világ nem mindig létezett, mostani létét sem vehetjük olyan természetesnek és magától értetődőnek. A világ jelen pillanatban is csak azért létezhet, mert Isten folyamatosan létezésben tartja azt teremtő energiájával. Ha Isten ezen teremtő energiáját akár csak egy pillanatra is elvonná, a világ egyik pillanatról a másikra szűnne meg létezni.

Fentiekben fogalmazódik meg a folyamatos teremtés elve. Ezzel összhangban írjuk körül Istent, minden reggel úgy, mint aki „jóságában minden nap megújítja a teremtés munkáját.” A *Tánjá* ezt azzal egészíti ki, hogy ez a munka nem csak naponta ismétlődik meg, hanem valójában minden egyes pillanatban.

Az elméleti-filozófikus síkról most térjünk kicsit vissza a gyakorlat talajára.

Személyes múltunk, emlényeink gyakran súlyos teherként nehezeden ránk. Megélt bukásaink és kudarcaink a jelen pillanatig akadályoznánk minket a továbblépésben.

Éppen ezért fontos mindig szem előtt tartanunk, hogy Isten minden nap minden egyes pillanatában újratemti a világot. Ez nem kevesebbet jelent, mint hogy életünk minden egyes pillanata egy új lehetőséget és megújulást tartogat magában, amelynek kihasználása egyedül rajtunk múlik. Felejtjük el a múltat és foglalkozunk a jelenel, s az abban rejlő újrakezdés lehetőségével.

És bár az újrakezdés sosem könnyű, Isten folyamatosan megújuló teremtésében szerepet vállalva, az ezzel járó kihívásokat is új megvilágításban kezdhethetjük el látni. Az új kezdet ebben a megközelítésben új, még kiaknázatlan lehetőséget jelent. Ezen szellemiségben pedig már az első lépéseknek is magabiztosan indulhatunk neki az új évben.

*Kovács Jichak rabbinövendék
cikke Yossi Goldmann rabbi
írása nyomán*

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Szerda-csütörtök:

18.00 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Péntek: 17.00 **Milyen hatékony a büntetés?**

(Oberlander Báruch rabbi előadása);

18.00 A szombat fogadása, esti ima és *kidus*

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*

17.35 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 18.00 Tanulás

18.30 *Kábálát Sábát*,
majd *Kidus*

Szombat: 9:15 Hetiszakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Péntek: 18.00 **Ki volt a felelős**

az emberiség első bűnéért?

Ádám, Éva vagy a kígyó?

(Faith Asher előadása)

18.30 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Szombat: 10.00 Reggeli ima,

majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Ki gondoskodik majd a gyerekeidről, ha megöllek?

Dél-Afrikában nőtem fel. Apám a neves Ruch családból származott, akik lubavicsi haszidok voltak a litvániai Rokiskis városában. Náluk szállt meg az előző lubavicsi rebbe 1930-ban, amikor az ott élő követőit látogatta meg. A családi hagyományokhoz híven apám is erősen kötődött az előző rebbéhez, és gyakran kérte ki a tanácsát.

1950-ben elhunyt az előző rebbe. Apámat nagyon megviselte a veszteség. Az új rebbével is felvette azonban a kapcsolatot, és 1955-ben, amikor 14 éves voltam, elküldött a New York-i Chábád jesivába tanulni. Két évvel később a montreali Chábád jesivában folytattam a tanulmányaimat még további öt éven keresztül.

Alapvetően nem készültem arra, hogy ilyen sok időt töltsök majd tanulással. Nagyon szerettem volna visszatérni Dél-Afrikába, de a Rebbe mindig arra biztatott, hogy maradjak még. Szívhez szóló levelet írt nekem, melyben dicsérte a tanulásba fektetett energiámat, mely igen csak meglepett, mert nem tartottam magam éltanulónak, hogy finoman fogalmazzak. Az írta továbbá, hogy ezek az éveim a legjelentősebbek, és ezért megszakítás nélkül tanulnom kell. Tudja, hogy a szüleimnek rendkívül nehéz, hogy ilyen hosszú időn keresztül nem láthatnak, de végül nagyon büszkék lesznek az eredményeimre.

A Rebbének természetesen igaza lett. Ezek rendkívül fontos évek voltak az életemben, és az idősebb haszidok nagy hatással voltak rám. Különösen igaz ez Hershel Feigelstock és Menachem Zeev Greenglass

rabbikra, akik Montrealban foglalkoztak velem.

Évekkel később Greenglass rabbi egy hihetetlen történetet mesélt nekem. Elmondta, hogy egyszer ellátogatott a Rebbéhez, és arról beszélt neki, hogy kiábrándult a tanári hivatásból. A beszélgetés közben feltette a költői kérdést: „Vajon megérte?” A Rebbe így felelt: „Persze, hogy megérte! Csak Koppel Bacher miatt már megérte!” Nem tu-

l Koppel Bacher rabbi több mint 50 éven keresztül építette a dél-afrikai zsidó közösséget. Az interjú 2010 októberében készült.

dom, hogy ezek voltak-e a Rebbe pontos szavai, de Greenglass rabbi így mesélte nekem a 90. születésnapján.

1961-ben visszatértem Dél-Afrikába. Egy évvel később levelet kaptam a Rebbétől, melyben arra biztatott, hogy igyekezzek megházasodni. A Rebbe minden egyes haszidja életét nagy figyelemmel kísérte. Ettől fogva mindig jelentenem kellett Hodakov rabbinak, hogy mennyit haladtam előre a házasság ügyében. Amikor arról értesült, hogy egy hozzám illő lányt ajánlottak nekem, rögtön megkérdezte: „Miert nem tesz valamit az ügyben?

Azt akarom, hogy azonnal szervezzen meg velem egy találkozót!” Így hát elmentem a legközelebbi telefonfülkéig, és úgy tettem, ahogy elrendelte.

Az esküvő után Johannesburgban kezdünk dolgozni, mint lubavicsi küldöttek.

Az ezt követő években gyakran töltöttem szukkot ünnepet New Yorkban. Hosáná rábákor mindig felhívtak a Tórához. Egyszer késett a gépem, és lemarad-

elő az íróasztal fiókjából. Odaadta Shaulinak és azt mondta: „Már most odaadom neked a hanukai pénzt, mert hanukakor nem leszel itt”.

A Dél-Afrikát sújtó nyugatlanság idején – közvetlenül az apartheid-rendszer széthullása előtt – tömegesen vándoroltak ki az emberek az országból. A Rebbe azt tanácsolta, hogy bírjam maradásra a zsidókat. Üzenetet is küldött a számukra: „*M'zol zich nit sreken* – nincs mitől félni”.

Miután hallottam a Rebbe szavait, hogy is félhettem volna? Pedig egyszer még egy AK-47-es gépkarabélyt is a fejemhez nyomtak, az irodánkat pedig ötször támadták meg – minden alkalommal megkötöztek és kiraboltak –, de csak a Rebbe szavai jártak a fejemben. „Nincs mitől félni” – tudtam, hogy nem érhet baj.

Egyszer az egyik rabló megkérdezte: „Ki gondoskodik majd a gyerekeidről, ha megöllek?” Ekkor behunytam a szemem, magam elé képzeltem a Rebbét, ahogy ezt mondja: „*M'zol zich nit sreken*”. A Rebbe haszidja voltam, tudtam, hogy gondoskodik rólam abban a pillanatban is, ahogyan egész életében tette. Erre az a legjobb bizonyíték, hogy most itt vagyok és elmesélem ezt a történetet.

Koppel Bacher rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Batátás tészta

A batáta, vagy édesburgonya mostanában kezd közismert alapanyagává válni Magyarországon. Most egy könnyű tésztaételhez használtuk.

tojásmentes

1 nagy fej hagyma felaprítva
4 batáta felkockázva
2 gerezd fokhagyma összetörve
1 ek. olaj
200 ml tejszín
só, bors,
örölt koriander ízlés szerint
felaprított petrezselyem
(elhagyható)
1 zacskó tészta

A hagymát üvegesre pároljuk az olajon. Hozzáadjuk a fokhagymát és a batátát, egy percig kevergetve tovább pároljuk, majd felöntjük annyi vízzel, amennyi félig ellepi. Felforraltuk, megfűszerezük, és 10-15 perc alatt puhára pároljuk a zöldséget. Ameddig fő, kifőzzük a tésztát, leszűrjük. A tűzről levéve a batátát pépesítjük, hozzáadjuk a tejszínt, elkeverjük és a tésztahoz adjuk. Tálaláskor petrezselyemmel díszítjük.

Vásárlásnál ellenőrizzük, hogy a tészta és a tejszín is megfelelő kóserági engedéllyel rendelkezik-e.

Van rá gyógymód: a Gaucher-kór

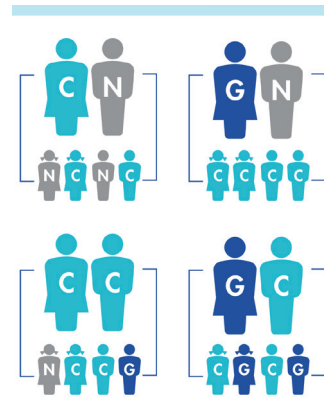
Nehezen azonosítható, de jól kezelhető betegségre hívja fel a figyelmet a RIROSZ a Nemzetközi Gaucher Nap kapcsán

A 2014-ben elindított Nemzetközi Gaucher Nap célja, hogy minden év október 1-jén felhívja a figyelmet a betegségre, annak tüneteire, illetve kezelhetőségére. Így segítve, hogy az érintettek felismerjék az elváltozást, a terápiának köszönhetően pedig teljes életet élhessenek. Jelenleg még legalább 100 olyan beteg él Magyarországon, akik Gaucher-kórban szenvednek, és nem tudják, hogy kezelésre szorulnak, pedig karnyújtásnyira van egy fájdalommentes élet.

A Gaucher-kór egy könnyen és fájdalommentesen diagnosztizálható és kezelhető, veleszületett anyagcsere betegség. Egy speciális enzimhiány – az előregedett sejtek lebontásában közreműködő glükocerebrozidáz enzim hiánya – okozza. Ennek következtében zsírszerű anyagok halmozódnak fel a szervezetben, többnyire a lépben, a májban, a csontokban. Így többek között megnagyobbodott lép, májkárosodás, véralvadási zavarok, csontszövetpusztulás, maradó mozgáskárosodás, csontfájdalom, csontritkulás, csontkrízis alakulhat ki, ha a beteg nem kap kezelést.

„Több tucatnyian lehetnek olyanok hazánkban is, akik akár évek óta, orvostól-orvosig járva sem tudják, mi okozza tüneteiket. Pedig a betegség egy egyszerű vércsepp tesztel kimutatható. Erre szeretnénk felhívni a fi-

gyelmet a Nemzetközi Gaucher Napon” – mondta Dr. Pogány Gábor, a Ritka és Veleszületett Rendellenességgel Élők Országos Szövetségének (RIROSZ) elnöke. A diagnózist követően ajánlott a család szűrése is, mi-

vel az olyan terhességek esetében, ahol mindkét szülő hordozó, 25%-os annak a valószínűsége, hogy az utód Gaucher-kórral születik. Továbbá minden második csecsemő, akinek hordozó szülei vannak, maga is hordozóként születik, még ha ez tüneteiket nem is okoz. Ha az utód örökölte a kórt, már csecsemőkorban elkezdhető a kezelés, mielőtt bármilyen károsodás kialakulna, így egész életét tünet- és fájdalommentesen tudja leélni.

A főbb tünetek, amelyeket a beteg észlelhet: krónikus fáradtság, végtagfájdalom, bélpanaszok, illetve véralvadási zavarokból következő erős orrvérzés, ínyvérzés, elhúzódó és görcsös menstruáció. A kór érinti a betegek csontozatát is: csontjaik törékenyebbek az átlagosnál,

gyakran tapasztalható órákig, napokig tartó, szinte elviselhetetlen csontfájdalom. A Gaucher-kór előfordulása gyakoribb az askenázi zsidó származású emberekénél, ami 1 a 850-hez valószínűséget jelent, ezért a felsorolt tünetekre érdemes jobban figyelniük, szakemberhez fordulniuk.

„A betegség megjelenhet kora gyermekkorban, fiatal felnőttkorban és idős korban is. Ma már kétféle terápiás lehetőség is rendelkezésünkre áll, és így rendkívül jó eredmények érhetőek el a kezelésben. Mindezt a biotechnológia és a diagnosztika fejlődése is elősegítette. Megfelelő kezelés mellett az érintettek panaszmentesek, teljes életet élhetnek, akár sportolni is tudnak” – tette hozzá a terület szakértője, Dr. Csacsovicski Ottó, a Dél-pesti Centrumkórház – Országos Hematológiai és Infektológiai Intézet orvosa.

A betegek számára Magyarországon is van elérhető terápia. A Dél-pesti Centrumkórház – Országos Hematológiai és Infektológiai Intézet (a volt Szent László Kórház) osztályának szakorvosai hosszú évek óta elkötelezetten vesznek részt a Gaucher-betegek kezelésében. A betegséggel kapcsolatos kérdéseket az orvos@gaucherkor.hu e-mail címen várják és ugyanitt lehet vizsgálatra is jelentkezni. Ez utóbbira a 06 30 572 7668-as telefonszámon keresztül is kérhető időpont.

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

